

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ:
ΕΤΑΙΡΙΑ
ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΠΑΡΑΡ-
ΤΗΜΑΤΩΝ:

♦ Φωτομάρα 32 Ν. Κό-
σμος Αθήνα.

Τηλ: 210-92382170/ 210-
9220993

♦ Κάπτεν Ρέμπελου 1 κ'
Φρατζή Ν. Κόσμος
Αθήνα.

Τηλ: 210-9013463

♦ Δελιγιάννη 2 Άλιμος.

Τηλ: 210-9965203

E-mail:

info@proseggisi.gr

Site:

www.proseggisi.gr

ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Σημείωμα του εκδότη	1
Αναπτυξιακός έλεγχος και πότε είναι απαραίτητος	2
Σύνδρομο Asperger και κοινωνική κατανόηση	3-4
10 συμβουλές για να αναπτύξετε εσωτερικό κίνητρο	4
Διδάσκοντας μαθητές με χαμηλή λειτουργικότητα	5-6
Αινίγματα	7
Αναμνήσεις Χριστουγέννων...	7
Βιομηχανικά αυτοκίνητα	7
Οδηγίες UNO	7
Μουσική: Καζαντζίδης και Afrojack	8
Όταν τα παιδιά δυσκολεύονται στα μαθήματα	8

Προσέγγιση

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΑΠΟΨΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 35 / ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2013

ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΗ

Ιστορία πια αποτελεί το 2012. Μπήκε στο «χρονοντούλαπο της ιστορίας» όπως έλεγε κάποιος πολιτικός παλιά. Ας το ευλογήσουμε αποχαιρετώντας το! Μας έμαθε πολλά, μας έκανε πιο σοφούς, πιο έμπειρους, πιο δυνατούς!

Αρχισε να μετράει εδώ και κάποιες ημέρες η νέα χρονιά! Ας μην ξανακάνουμε τα λάθη που κάναμε πέρυσι! Ας μην ξαναπέσουμε στις ίδιες λανθασμένες αντιλήψεις! Ας γίνουμε καλύτεροι στα άσχημά μας και πιο ταπεινοί στα καλά μας!

Νιώθουμε ότι όλα αυτά δεν είναι παρά απλά λόγια; Ας κοιτάσουμε τα παιδιά μας στα μάτια! Αυτά δεν ξέρουνε από λόγια. Ξέρουνε όμως να «διαβάζουνε» τα φοβισμένα μάτια μας, όπως ξέρουν να «διαβάζουνε» και τα αίσια!

Ο ο πρώτος μήνας του χρόνου λοιπόν. Μια χρονιά που αρχίζει όπως όλες οι χρονιές: Με όνειρα! Μια χρονιά που ακόμα και αν δεν πιστεύουμε στα όνειρα, οφείλουμε να τα πρεσβεύσουμε στα ανήσυχα μάτια των τόσο φοβισμένων παιδιών μας.

Υπεύθυνοι εμείς λοιπόν στα περισσότερα που νιώθουν τα παιδιά μας. Υπεύθυνοι και στα περισσότερα που κάνουν τα παιδιά μας. Πριν να κρίνουμε λοιπόν αυτά που κάνει το παιδί μας ας σκεφτούμε ειλικρινά: Τι του μάθαμε να κάνει;

Α «Αν να κρατάς μπορείς το λογικό σου όταν γύρο σου όλοι το 'χουνε χαμένο και ρίχνουνε γι' αυτό το φταίξιμο σε σένα... Άντρας σωστός τότε θε να 'σαι, γιε μου!» λέει ο Κίπλινγκ στο υπέροχο ποίημά του. Να ένα καλό μάθημα να δώσουμε!

Ρυάκι είναι ο χρόνος! Και εμείς τα ξύλινα βαρκάκια από κορμούς δέντρων. Τώρα είναι εδώ, σε μισό λεπτό πιο μακριά. Σε ένα ακόμα πιο μακριά! Και αν κάπου σκαλώσει σε ένα βραχάκι, το ρέμα πάλι θα το πάρει να φύγει! Μπροστά!

Ιερός λοιπόν ο χρόνος! Μην τον αφήνουμε να φύγει! Το παιδί μας μεγαλώνει γρήγορα. Και αλλάζει! Αλλιώς σκεφτόταν χτες, αλλιώς θα σκέφτεται αύριο! Τόσο γρήγορα αλλάζει! Αυτό είναι παιδί, εμείς είμαστε οι σοφοί του δασκάλου!

Ο Όλα όσα κάνουμε λοιπόν, είτε το καταλαβαίνουμε είτε όχι, περνάει από αναλυτική αξιολόγηση από τα μάτια του παιδιού. Το κρίνει με το δικό του το μυαλό και βγάζει το δικό του σενάριο! Ας φροντίσουμε να είναι θετικό!

Σ Σε έφερα παιδί μου σε έναν κόσμο που θα προσπαθήσω να σου τον εξηγήσω όσο πιο απλά μπορώ! Σε έφερα παιδί μου σε έναν κόσμο που θα προσπαθήσω να σου τον δείξω όσο πιο απλά μπορώ! Από εμένα έχεις να μάθεις πολλά!

Καλό σου μάθημα παιδί μου!
Θα είμαι δίπλα σου, περήφανος που μεγαλώνεις!
Καλή σου χρονιά!

Πώς θα καταλάβω αν το παιδί μου χρειάζεται αναπτυξιακό έλεγχο;

Γκόλτσιου Κωνσταντίνα
Παιδιάτρος-Αναπτυξιολόγος

Ακόμα και πριν από τη γέννηση, αυτό που απασχολεί κάθε γονέα είναι αν το παιδί του θα αναπτυχθεί φυσιολογικά. Η ανάπτυξη βέβαια ενός παιδιού είναι μια δυναμική διαδικασία που εξαρτάται από πολλούς παράγοντες.

Οι γονείς συνήθως ανησυχούν όταν το παιδί τους αργεί να μιλήσει ή να περπατήσει, όταν επιδεικνύει συμπεριφορά που δεν συνάδει με την ηλικία του, αν χάσει ικανότητες που είχε ήδη κατακτήσει ή όταν αντιμετωπίζει αποτυχίες στο σχολείο.

Έχουν διαμορφωθεί έτσι οι ηλικίες «κλειδιά» ή «σταθμοί» της ανάπτυξης, οι ηλικίες δηλαδή όπου αναμένεται να κατακτήσει κάποιες κινητικές, γνωστικές ή κοινωνικές δεξιότητες ένα παιδί «μέσου όρου». Όλοι όμως γνωρίζουμε ότι τέτοιο παιδί δεν υπάρχει και ότι οι προαναφερθείσες δεξιότητες ανά ηλικία είναι κατά προσέγγιση και τα ηλικιακά όρια δεν ισχύουν απόλυτα για όλα τα παιδιά. Κάθε παιδί είναι μοναδικό και διαγράφει τη δική του πορεία, με αποτέλεσμα συχνά οι ικανότητες των παιδιών να μην συμβαδίζουν με όσα γράφουν τα ιατρικά συγγράμματα. Έτσι, άλλα παιδιά κάνουν μικρά βηματάκια καθημερινά, άλλα αργούν αρκετά και είναι διστακτικά, μόλις όμως νιώσουν σίγουρα κάνουν ένα μεγάλο άλμα και άλλα είναι πολύ ριψοκίνδυνα και παρορμητικά και πολλές φορές τολμούν και πράγματα πιο πέρα από την ηλικία τους αλλά αργούν να αποκτήσουν ωριμότητα και αυτοπεποίθηση στις νέες δεξιότητες. Επίσης, σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του παιδιού παίζει και η σειρά γέννησης: οι περισσότεροι γονείς θα συμφωνήσουν ότι διαφορετικό ρυθμό έχει το πρωτότοκο από το δευτερότοκο παιδί, ενώ τα δίδυμα ακολουθούν πολλές φορές ένα δικό τους κώδικα εξέλιξης. Διαφορετικά αναπτύσσονται τα αγόρια από τα κορίτσια, κάτι που δεν είναι μόνο θέμα χρωμοσωμάτων, αλλά και κοινωνικών στερεοτύπων.

Πότε θα πρέπει να επισκεφτώ τον αναπτυξιολόγο;

- Εάν οι γονείς πιστεύουν ότι το παιδί τους είναι 'πίσω' ή βλέπουν σημεία στην ανάπτυξή του που τους ανησυχούν
- Εάν ο παιδίατρος συμβουλευσει τους γονείς να ζητήσουν ειδική βοήθεια

- Εάν υπάρχει κάποιο διαγνωσμένο πρόβλημα ή αναπηρία
  - Αν το παιδί ανήκει σε ομάδα 'υψηλού κινδύνου' π.χ. προωρότητα, πολύ χαμηλό βάρος γέννησης ή υπάρχει κάποιος κληρονομικός παράγοντας ή οικογενειακό ιστορικό, όπως πχ προηγούμενο παιδί με παρόμοιο πρόβλημα αν οι νηπιαγωγοί/ δάσκαλοι του παιδιού εκφράζουν ανησυχίες.

3-5 μηνών

- Δεν στηρίζει το κεφαλάκι του
- Δεν χαμογελά όταν του χαμογελάσουμε
- Δεν βγάζει φωνούλες διαφορετικών συχνοτήτων
- Δεν κοιτάζει προς τον ήχο
- Δεν μεταφέρει τη ματιά του από το ένα αντικείμενο στο άλλο
- Δεν γραπώνει αντικείμενα

6-8 μηνών

- Δεν γυρίζει προς καμία κατεύθυνση το σώμα του είτε είναι ξαπλωμένο μπρούμυτα είτε ανάσκελα
- Δεν μπορεί να καθίσει
- Δεν κρατάει κουτάλι

Δεν 'μπαμπαλίζει'

9-11 μηνών

- Δεν παίζει 'κουκου-τσα'
- Δεν κοιτά τις εικόνες του βιβλίου για λίγο
- Δεν πιάνει με αντίχειρα και λοιπά δάκτυλα

Ενός έτους-15 μηνών

- Δεν γυρίζει να κοιτάξει όταν φωνάζουν το όνομά του
  - Δεν παίζει με τον εαυτό του στον καθρέπτη
  - Δεν αναγνωρίζει αντικείμενα όταν τα ονομάσουμε
  - Δεν δείχνει με τον δείκτη
  - Δεν χρησιμοποιεί απλά νεύματα, για παράδειγμα δεν σας μιμείται όταν το χαιρετάτε κουνώντας το χέρι σας
- ### 17-19 μηνών
- Δεν περπατά μόνο του
  - Δεν καταλαβαίνει απλές εντολές

πχ.«δώσε μου αυτό»

- Δεν φτιάχνει πύργο με 3-4 κύβους
  - Δεν έχει λεξιλόγιο τουλάχιστον 10 λέξεων
- ### 2ετών
- Δεν πηδά, δεν κλωτσάει μπάλα
  - Δεν αναγνωρίζει τα μέρη του σώματος
  - Δεν βοηθά σε ντύσιμο ξεντύσιμο
  - Δεν παρακολουθεί ιστορίες στα βιβλία
  - Δεν φτιάχνει προτασούλες (συνδυασμούς δύο λέξεων)
Δεν μουτζουρώνει στο χαρτί
- ### 3ετών
- Δεν ανεβοκατεβαίνει σκάλες
  - Δεν παίζει συμβολικό παιχνίδι,
  - Δεν λέει το όνομά του
- ### 4ετών
- Δεν κάνει ποδήλατο με τρεις ρόδες
  - Δεν τρέχει και κλωτσά μπάλα
  - Δεν ορίζει τη χρήση απλών καθημερινών πραγμάτων
  - Δεν γνωρίζει χρώματα
- ### 5ετών:
- Δεν ντύνεται μόνο του
  - Δεν κάνει συγκρίσεις μεγεθών
  - Δεν ξέρει πόσο χρονών είναι
  - Δεν προσπαθεί να κόψει με το ψαλίδι ,
  - Δεν πλένει τα χέρια του και το πρόσωπό του με κάποια βοήθεια
  - Δεν επιλέγει φίλους για να παίζει
- ### 6ετών:
- Δεν έχει «κολλητό φίλο»,
  - Δεν γράφει το όνομά του
  - Δεν μπορεί να κάνει διάλογο
  - Δεν μπορεί να περιγράψει από ποιο υλικό είναι φτιαγμένα απλά καθημερινά πράγματα
  - Δεν αντιγράφει γράμματα, επαναλαμβάνει αριθμούς ούτε μετρά μέχρι το 20
- ### 7ετών
- Δεν ξέρει πού μένει ή πότε έχει γενέθλια
  - Δεν ξεχωρίζει δεξί από αριστερό
- Δεν μπορεί να αφηγηθεί μια ιστορία που διάβασε
- ### 8ετών
- Δεν είναι αυτόνομο σε καθαριότητα και υγιεινή,
  - Δεν ξέρει τι πρέπει να κάνει αν χαθεί
  - Παρουσιάζει προβλήματα σε προφορικό και γραπτό λόγο

“Σύνδρομο Asperger: Κοινωνική κατανόηση και φιλία”

Tony Attwood

Επιμέλεια και οργάνωση κειμένου Ειρήνη Μάντη, Ψυχοπαιδαγωγός κέντρου ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

«Τα τυπικά παιδιά κατακτούν τις απαραίτητες κοινωνικές συνήθειες χωρίς να το συνειδητοποιούν, μαθαίνουν διαισθητικά. Αυτές οι διαισθητικές σχέσεις είναι που έχουν διαταραχθεί στα παιδιά με αυτισμό. Η κοινωνική προσαρμογή πρέπει να επιτευχθεί μέσω της νοημοσύνης.» Hans Asperger, 1944

Το σύνδρομο Asperger είναι μια αναπτυξιακή διαταραχή του φάσματος του Αυτισμού που χαρακτηρίζεται από ελλείμματα στην κοινωνική κατανόηση και συνδιαλλαγή, από περιορισμένη ικανότητα για αμοιβαιότητα καθώς επίσης και από έντονο ενδιαφέρον για συγκεκριμένα θέματα. Τόσο τα παιδιά όσο και οι ενήλικες με σύνδρομο Asperger βιώνουν καθημερινές δυσκολίες στην κοινωνική τους αλληλεπίδραση καθώς η ικανότητά τους για ανάπτυξη φιλικών σχέσεων είναι αρκετά περιορισμένη και δυσκολεύονται να κατανοήσουν τα συναισθήματα και τις προθέσεις των άλλων. Στα παιδιά με Asperger η αποτυχία ανάπτυξης σχέσεων με συνομηλικούς είναι μια πραγματικότητα που ερχόμαστε συχνά αντιμέτωποι τόσο οι ειδικοί και οι εκπαιδευτικοί όσο και οι γονείς.

Ένα από τα βασικότερα βήματα που πρέπει να κάνουμε ως γονείς και ως ειδικοί ώστε να βοηθήσουμε τα παιδιά με αυτό το σύνδρομο είναι να κατανοήσουμε κατ' αρχάς τη φύση των δυσκολιών και να προσπαθήσουμε να καταλάβουμε τον τρόπο που αυτά τα παιδιά σκέφτονται και πράττουν. Στόχος μας δεν πρέπει να είναι να τα 'αλλάξουμε' αλλά αντιθέτως να τα κατανοήσουμε και μετά να τα βοηθήσουμε με τη σειρά μας να κατανοήσουν την πολυπλοκότητα και τη συνθετότητα μιας κοινωνικής συνθήκης. Είναι σημαντικό να δείξουμε στα παιδιά αυτά πως εκτός από το 'άσπρο και το μαύρο' υπάρχουν πολλά χρώματα που συνήθως αδυνατούν να δουν μόνο τους. Με αυτόν τον τρόπο προσπαθήσουμε να τα προετοιμάσουμε και να τα εκπαιδύσουμε για τις δυσκολίες που ενδεχομένως θα κληθούν να αντιμετωπίσουν στην πραγματική ζωή.

Παρακάτω παρατίθεται απόσπασμα από το βιβλίο «Σύνδρομο Asperger: ένας πλήρης οδηγός» όπου ο διάσημος Κλινικός Ψυχολόγος Tony Attwood μιλάει για την διαφορετικότητα των παιδιών και εφήβων με σύνδρομο Asperger μέσα από την μακροχρόνια εμπειρία του και την γνώση του γύρω από αυτό το θέμα. Με απλό και γλαφυρό τρόπο μας βοηθά να κατανοήσουμε καλύτερα τί κρύβεται πίσω από τις 'περίεργες' συμπεριφορές των παιδιών που συχνά συναντούμε και ποιοι είναι οι τρόποι που μπορούμε να τα βοηθήσουμε ώστε να μειώσουμε τη δυσφορία που πολλές φορές βιώνουν λόγω της κοινωνικής απόρριψης.

«...Έχω παρατηρήσει ότι το παιδί με Asperger έχει συνήθως ανώριμη αντίληψη της φιλίας που υπολείπεται τουλάχιστον δυο έτη από την αντίληψη των συνομηλικών του. Συνήθως έχει λιγότερους φίλους, παίζει λιγότερο συχνά με άλλα παιδιά και το παιχνίδι μαζί τους είναι μικρότερης διάρκειας σε σύγκριση με το παιχνίδι των συνομηλικών του. Η Liane Holliday Willey στην αυτοβιογραφία της αναφέρει ότι στο κολέγιο “συνήθιζα να ορίζω τη φιλία με πολύ απλούς όρους. Για μένα φίλοι ήταν τα άτομα με τα οποία απολάμβανα να περνάω λίγα λεπτά ή λίγες ώρες μαζί” (Willey, 1999). Οι φίλιες μπορεί να είναι ασυνήθιστες γιατί το παιδί επιλέγει για να παίξει με μικρότερα παιδιά ή προτιμά τη συντροφιά ενηλίκων. Ένα παιδί με σύνδρομο Asperger μου περιέγραφε το φίλο που συχνά

συναντούσε στο σχολείο στα διαλείμματα φαγητού. Η μητέρα του, στη συνέχεια, μου εξήγησε ότι ο «φίλος» του ήταν ο φροντιστής γηπέδου του σχολείου που σε κάθε διάλειμμα φαγητού τον βοηθούσε στις δουλειές του..

Το παιδί ή ενήλικας με σύνδρομο Asperger μπορεί λανθασμένα να περάσει τη φιλική διάθεση για φιλία και να θεωρεί ότι φίλοι πρέπει να είναι αξιόπιστες μηχανές. Ο Jamie, ένας μικρός με σύνδρομο Asperger ανέφερε για το παιδί με το οποίο συνήθιζε να παίζει: “Δεν μπορεί να παίζει μαζί μου τη μια μέρα και έπειτα με άλλους φίλους την άλλη ημέρα, δεν θα ήταν αληθινός φίλος”. Ένα παιδί με σύνδρομο Asperger μπορεί να αντιλαμβάνεται τη φιλία ως ιδιοκτησία και δεν ανέχεται παραβιάσεις των προσωπικών του κανόνων για τη φιλία. Οι έφηβοι και οι ενήλικοι με σύνδρομο Asperger μπορεί να δυσκολεύονται να κατανοήσουν ότι η φιλική διάθεση

δεν αποτελεί απαραίτητα ένδειξη ρομαντικού ενδιαφέροντος.

Τα μικρά παιδιά με σύνδρομο Asperger περιγράφονται από τους γονείς και τους δασκάλους ως κοινωνικά αδέξια. Έτσι τα άλλα παιδιά θεωρούν, συνήθως, ότι δεν είναι ευχάριστο να παίζουν μαζί τους και ότι δεν συμμορφώνονται με τους συνηθισμένους κανόνες της φιλίας όπως το μοίρασμα, η αμοιβαιότητα και η συνεργασία. Όπως μου είπε η Holy κατά τη διάρκεια της διαγνωστικής αξιολόγησης, “οι φίλοι μου δεν με αφήνουν να κάνω αυτό που θέλω να κάνω”. Το παιδί με σύνδρομο Asperger παίζει συχνά, με μη συμβατικό ή ιδιοσυγκρασιακό τρόπο, με διαφορετικές προτεραιότητες και διαφορετικά ενδιαφέροντα από τους συνομηλικούς του που τείνουν να βαριούνται τους μονολόγους ή τις διαλέξεις για τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά του. Το παιδί με σύνδρομο Asperger μπορεί να βρίσκεται στην περιφέρεια του προαυλίου, κάποιες φορές κοινωνικά απομονωμένο από επιλογή, ή να βρίσκεται ενεργά ανάμεσα στα άλλα παιδιά αναζητώντας την ένταξη, αλλά θεωρείται ενοχλητικό και εκνευριστικό από τους συνομηλικούς του. Αυτή η συμπεριφορά, δυστυχώς περιγράφεται συχνά από τους δασκάλους ως ανόητη, αγενής και μη συνεργατική.

Όταν οι έφηβοι εμπλέκονται στις δραστηριότητες και τις συζητήσεις των συνομηλικών τους, μπορεί ακόμη να υπάρχουν αισθήματα μη ένταξης ή έλλειψης δημοτικότητας. Η απουσία γνήσιας κοινωνικής αποδοχής από τους συνομηλικούς επηρεάζει προφανώς αρνητικά την ανάπτυξη της αυτοεκτίμησής.

Στα τυπικά παιδιά η κατάκτηση των δεξιοτήτων φιλίας βασίζεται σε μια εγγενή ικανότητα που αναπτύσσεται κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας, σε συνδυασμό με τις προοδευτικές αλλαγές στη γνωστική ικανότητα, και τροποποιείται και ωριμάζει μέσω των κοινωνικών εμπειριών. Δυστυχώς τα παιδιά με σύνδρομο Asperger δεν μπορούν να βασίζονται στις διαισθητικές τους ικανότητες αλλά πρέπει να βασίζονται περισσότερο στις γνωστικές τους ικανότητες και εμπειρίες. Τα παιδιά και οι ενήλικες με σύνδρομο Asperger αντιμετωπίζουν δυσκολίες στις κοινωνικές καταστάσεις στις οποίες δεν έχουν εξασκηθεί ή για τις οποίες δεν έχουν προετοιμαστεί. Έτσι, είναι σημαντικό να εκπαιδευτούν και να έχουν την δυνατότητα καθοδηγούμενης εξάσκησης στη δημιουργία και διατήρηση φιλικών σχέσεων.

(συνέχεια)

Συνιστώ η μαθησιακή διαδικασία να περιλαμβάνει εξήγηση της λογικής του συγκεκριμένου κοινωνικού κανόνα που διδάσκεται. Το παιδί με σύνδρομο Asperger δεν θα αλλάξει συμπεριφορά εάν η αιτία δεν είναι λογική. Το άτομο με σύνδρομο Asperger είναι όπως ο ανθρωπολόγος που διερευνά μια καινούργια κουλτούρα. Και ο "δάσκαλος" όμως θα χρειαστεί να ανακαλύψει και να εκτιμήσει την οπτική, το διαφορετικό τρόπο σκέψης και την κουλτούρα του ατόμου με αυτό το σύνδρομο. Είναι σημαντικό να μη θεωρείται η μια κουλτούρα ανώτερη της άλλης.

Τα άτομα με σύνδρομο Asperger μπορεί να αντιλαμβάνονται τα τυπικά άτομα ως 'κοινωνικά φανατικά' που υποθέτουν ότι όλοι μπορούν και πρέπει να κοινωνικοποιούνται χωρίς προσπάθεια και ότι όποιος δεν υπερέχει σε αυτόν τον τομέα είναι ελαττωματικός και πρέπει να γελοιοποιείται και να διορθώνεται. Πρέπει να γίνει συμβιβασμός στις δυο κουλτούρες. Τα άτομα της τυπικής κουλτούρας επικοινωνούν με 'κοινωνικά τηλεγραφήματα' θεωρώντας ότι το άλλο άτομο μπορεί να 'συμπληρώσει τα κενά'. Οι υποθέσεις όμως αυτές παραπλανούν και μεπερδεύουν ένα άτομο με σύνδρομο Asperger. Από την άλλη τα τυπικά άτομα μπορεί να παραπονοούνται ότι το άτομο με Asperger δεν εξηγεί επαρκώς γιατί έκανε κάτι που φαίνεται να αντιτίθεται στους κοινωνικούς κώδικες.

Σταδιακά το άτομο με σύνδρομο Asperger μπορεί να δημιουργήσει μια νοητική βιβλιοθήκη κοινωνικών εμπειριών

και κανόνων. Η διαδικασία μάλιστα είναι παρόμοια με τη μάθηση μια ξένης γλώσσας με όλα όμως τα προβλήματα 'των εξαιρέσεων' στους κανόνες της προφοράς και της γραμματικής. Κάποιοι ενήλικοι με αυτό το σύνδρομο θεωρούν ότι οι κοινωνικές συζητήσεις είναι σαν να χρησιμοποιούν μια τελειώς διαφορετική γλώσσα για την οποία δεν υπάρχει μετάφραση και κανένας δεν τους έχει εξηγήσει. Κάποια άτομα τελικά θα καταφέρουν να κοινωνικοποιηθούν αρκετά καλά, όμως τα τυπικά άτομα δεν αντιλαμβάνονται την πνευματική ενέργεια, την υποστήριξη, την κατανόηση και την εκπαίδευση που απαιτείται για μια τέτοια επιτυχία. Ίσως τα τελευταία λόγια σε αυτό το κεφάλαιο πρέπει να είναι της Liane Willey που έγραψε στην αυτοβιογραφία της: *"Κοιτάζοντας πέρα από εμένα, θυμάμαι άτομα που μάλλον ενδιαφέρονταν για τη φίλιά μου. Μπορώ να θυμηθώ ένα αγόρι σαν να ήταν χθες. Θυμάμαι το πρόσωπό του και τις εκφράσεις που έκανε καθώς μου μιλούσε. Σήμερα, εάν με κοιτούσε όπως τότε, πιστεύω ότι θα έβλεπα την καλοσύνη και την ευγένειά του. Ποτέ δεν έκανα πολλά με αυτό το αγόρι όταν είχα την ευκαιρία. Έχασα την προσφορά της φίλιας του. Δεν θα έχανα αυτή την προσφορά εάν μου την παρείχαν σήμερα. Τώρα θα καταλάβαινα το πρόσωπό του.."* (Willey, 1999)

Το Βιβλίο «Σύνδρομο Asperger: ένας πλήρης οδηγός», καθώς και άλλα πολλά ενδιαφέροντα βιβλία είναι διαθέσιμα στην δανειστική βιβλιοθήκη του κέντρου μας. Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε στη γραμματεία.

10 Συμβουλές για να αναπτύξετε το εσωτερικό σας κίνητρο

Mike Moore

Μετάφραση, ελεύθερη απόδοση στα Ελληνικά: Αλεξάνδρου Στράτος

Κανείς δεν μπορεί να παρακινήσει κανένα να κάνει τίποτα. Το μόνο που μπορεί να κάνει ένα άτομο είναι να παράσχει κίνητρα στο άλλο άτομο για να κινητοποιηθεί. Εδώ παρουσιάζονται δέκα πολύ αποτελεσματικές στρατηγικές για να σας βοηθήσουν να ενεργοποιηθείτε και να δράσετε.

1. Να είστε πρόθυμοι να εγκαταλείψετε την άνεσή σας. Το μεγαλύτερο εμπόδιο για την επίτευξη στόχων σας είναι η ζώνη άνεσής σας. Μεγάλα πράγματα συμβαίνουν όταν κάνετε φίλους με τη ζώνη μη άνεσής σας.
2. Μην φοβάστε να κάνετε λάθη. Η σοφία μας βοηθά να αποφύγουμε τα λάθη και προέρχεται από την εμπειρία του να έχουμε κάνει ένα εκατομμύριο από αυτά.
3. Μην επιδίδεστε σε αυτοπεριορισμό της σκέψης. Σκεφτείτε ενδυναμωτικές και επεκτατικές σκέψεις.
4. Επιλέξτε να είστε ευτυχισμένοι. Οι χαρούμενοι άνθρωποι παρακινούνται εύκολα. Η ευτυχία είναι αναφαίρετο δικαίωμα μας και δεν πρέπει να την εγκαταλείψουμε για οτιδήποτε άλλο.
5. Αφιερώστε τουλάχιστον μία ώρα την ημέρα στην ανάπτυξη του

εαυτού σας. Διαβάστε καλά βιβλία ή τονώστε το πνεύμα σας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο.

6. Εκπαιδεύστε τον εαυτό σας για να ολοκληρώσετε αυτό που έχετε αρχίσει. Πολλοί από εμάς διασπώμαστε καθώς προσπαθούμε να ολοκληρώσουμε μια εργασία. Τελειώστε μια εργασία πριν ξεκινήσετε μια άλλη.
7. Ζήστε πλήρως την παρούσα στιγμή. Όταν ζούμε στο παρελθόν ή στο μέλλον δεν είμαστε σε θέση να κάνουμε τα πράγματα να συμβούν στο παρόν.
8. Δεσμεύστε για τον εαυτό σας χαρά. Ο CS Lewis είπε κάποτε, «Χαρά είναι η σοβαρή επιχείρηση του παραδείσου»
9. Ποτέ μην εγκαταλείπετε όταν αντιμετωπίσετε μια αποτυχία ή απογοήτευση. Η επιτυχία μπορεί να βρισκείται απλά στην επόμενη στροφή.
10. Τολμείστε να ονειρευτείτε μεγάλα όνειρα. Αν υπάρχει κάτι για το νόμο της προσδοκίας, τότε

κινούμαστε προς την κατεύθυνση των ονείρων, των στόχων και των προσδοκιών μας.

Η πραγματική τραγωδία της ζωής δεν είναι το πόσο υποφέραμε εμείς, αλλά τα πόσα χάνουμε, έτσι μην χάσετε τίποτα.

Ο Charles Dubois είπε κάποτε, «Πρέπει να είμαστε έτοιμοι, ανά πάσα στιγμή, να θυσιάσουμε αυτό που είμαστε για αυτό που είμαστε ικανοί να γίνουμε.»

Ο Mike Moore είναι ένας διεθνής ομιλητής / συγγραφέας σχετικά με το ρόλο της εκτίμησης, του επαίνου και του χιούμορ στο κίνητρο απόδοσης και το ανθρώπινο δυναμικό. Μπορείτε να δείτε βιβλία, ταινίες και άρθρα του στην δ/νση: www.motivationalplus.com.

Διδάσκοντας μαθητές οι οποίοι είναι χαμηλοί σε λειτουργικότητα: ποιοί είναι και τί θα πρέπει να τους διδάσκουμε;

Dr. Cathy Pratt & Rozella Stewart

Μετάφραση, επιμέλεια στα Ελληνικά: Τσακίρη Μάρθα, Εργοθεραπεύτρια Κέντρου ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων, το ενδιαφέρον για τα άτομα με αυτισμό που είναι υψηλά σε λειτουργικότητα έχει αυξηθεί καθώς έχουν εντοπισθεί αυξανόμενοι αριθμοί των μαθητών που ταιριάζουν σε αυτή την περιγραφή. Κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου, εκείνοι που εκπροσωπούν τους μαθητές με σοβαρές γνωστικές δυσκολίες συνέχισαν την αναζήτησή τους για πληροφορίες σχετικά με τη διδασκαλία, την εργασία και τη διαβίωση των ατόμων που θεωρείται ότι ανήκουν σε αυτή την πιο προκλητική ομάδα. Πριν τη συζήτηση των θεμάτων προγραμματισμού, είναι σημαντικό να προσπαθήσουμε πρώτα να ξεκαθαρίσουμε ποιά είναι αυτά τα άτομα τα οποία αναφέρονται ως «χαμηλής λειτουργικότητας».

Το πιο κοινό εργαλείο για τον προσδιορισμό αυτού του πληθυσμού των μαθητών είναι οι σταθμισμένες βαθμολογούμενες δοκιμασίες. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι το 70% των μαθητών με αυτισμό έχουν επίσης γνωστικές δυσκολίες. Ωστόσο, πρέπει να είμαστε προσεκτικοί όταν χρησιμοποιούμε επίσης μέσα για τον προσδιορισμό των επιπέδων της γνωστικής λειτουργίας. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, επαγγελματίες και μέλη οικογενειών έχουν την πλήρη επίγνωση ότι οι παραδοσιακές μέθοδοι για τη μέτρηση τηςπραγματικής νοημοσύνης, όπως οι σταθμισμένες δοκιμασίες, είναι συχνά ελλιπείς με αποτέλεσμα να τα εξαγόμενα αποτελέσματα να είναι δυστυχώς πολύ αναξιόπιστα. Αν και οι πληροφορίες που λαμβάνονται μέσω της διαδικασίας των δοκιμασιών μπορούν να μας παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες για το πώς μαθαίνει ένας άνθρωπος και για τις περιοχές δυσκολιών, οι σταθμισμένες δοκιμασίες σχεδόν ποτέ δεν είναι μια πραγματική πρόβλεψη της μελλοντικής επιτυχίας. Πολλοί ενήλικες οι οποίοι θεωρούνταν άτομα με σοβαρές δυσκολίες ως μαθητές, είναι τώρα ικανοί να εξασφαλίσουν θέσεις εργασίας, να ζήσουν ανεξάρτητα σε στίπια και είναι ικανοί να γίνουν μέλη της κοινωνίας τους όταν υπάρχει η κατάλληλη υποδομή και όταν διδαχθούν τις απαραίτητες δεξιότητες. Το να βάζουμε ταμπέλα σε ένα άτομο ως «χαμηλά λειτουργικό» μπορεί στην πραγματικότητα να χρησιμεύσει για να περιορίσει το δυναμικό του ατόμου περιορίζοντας όμως ταυτόχρονα και το όραμα μας για το εν λόγω πρόσωπο.

Είναι σαφές ότι οι μαθητές με αυτισμό οι οποίοι έχουν σοβαρούς γνωστικούς περιορισμούς μπορούν να αποτελέσουν πρόκληση για τους εκπαιδευτικούς. Ωστόσο, καθώς οι επαγγελματίες και οι οικογένειες ανατρέχουν στη βιβλιογραφία για τον αυτισμό, προσέχουν τη διχοτόμηση μεταξύ της «χαμηλής» και της «υψηλής» λειτουργικότητας. Αυτές οι δύο ομάδες συχνά αναφέρονται σαν να είναι δύο διακριτές και χωριστές κατηγορίες ατόμων. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι

υπάρχουν άτομα με αυτισμό τα οποία μπορεί να είναι προικισμένα σε ορισμένους τομείς αλλά τα οποία επίσης να εμφανίζουν σοβαρότατες δυσκολίες σε άλλους. Αντιθέτως, οι μαθητές με την ταμπέλα των σοβαρών δυσκολιών μπορούν να κατέχουν εξαιρετικά ταλέντα. Με άλλα λόγια, οι μαθητές που χαρακτηρίζονται ως «υψηλά λειτουργικοί» μπορεί να έχουν σοβαρές δυσκολίες από τον αυτισμό τους και εκείνοι που χαρακτηρίζονται ως «χαμηλά λειτουργικοί» μπορεί να επηρεάζονται λιγότερο από τα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τον αυτισμό.

Γενικά, εκείνοι που χαρακτηρίζονται ότι έχουν σοβαρή γνωστική δυσκολία είναι άτομα τα οποία έχουν μεγαλύτερη δυσκολία στις κοινωνικές δεξιότητες, και την ακαδημαϊκή επίδοση. Συχνά έχουν ελάχιστα άμεσα αναγνωρίσιμα και/ή κοινωνικά κατάλληλα μέσα για να επικοινωνήσουν με άλλους. Δε θα πρέπει να προκαλεί έκπληξη λοιπόν, το ότι αυτά τα άτομα μπορεί να εμφανίζουν πιο εύκολα προκλητικές συμπεριφορές, όπως ο αυτοτραυματισμός και η επιθετικότητα. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο ότι απλά δεν έχουν μάθει ένα καλύτερο τρόπο να δρουν ή να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της καθημερινής πίεσης, ή μπορεί να μην έχουν καλύτερα μέσα για να επικοινωνήσουν με τους άλλους. Αυτά τα άτομα μπορούν επίσης να ασχολούνται με πιο αισθητηριακά-συσχετιζόμενες δραστηριότητες όπως το χτύπημα των χεριών, οι περιστροφές ή το λίκνισμα.

Όταν σχεδιάζονται εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές με αυτισμό με σοβαρές δυσκολίες, οι επαγγελματίες και η οικογένεια θα πρέπει να γνωρίζουν ότι τα προγράμματα για συγκεκριμένους μαθητές πρέπει να προσδιορίζονται ατομικά μέσα από τη διαδικασία του ατομικού εκπαιδευτικού προγράμματος (ΑΕΠ). Δεν υπάρχει ξεχωριστό ΑΕΠ για ανθρώπους οι οποίοι είναι χαμηλής λειτουργικότητας σε σχέση με ανθρώπους οι οποίοι είναι υψηλής λειτουργικότητας. Υπάρχουν μόνο ΑΕΠ για κάθε μαθητή. Τα εξατομικευμένα προγράμματα πρέπει να περιγράφουν στρατηγικές που παρέχουν στο μαθητή αποδεκτούς και κατανοητούς τρόπους επικοινωνίας, κατάσταση διδασκαλίας, κατάλληλες κοινωνικές συμπεριφορές και παροχή εμπειριών που ικανοποιούν τις αισθητηριακές ανάγκες προωθώντας την απευαισθητοποίηση ή τη μείωση της αισθητηριακής υπερφόρτωσης σε συγκεκριμένους χώρους και καταστάσεις.

Αν ένας μαθητής έχει μεγαλύτερη δυσκολία στη μάθηση, φαίνεται πως τα πολύτιμα σχολικά χρόνια θα πρέπει να περάσουν διδάσκοντάς τον να συμμετέχει σε σημαντικές ή λειτουργικές δραστηριότητες. Ένα λειτουργικό πρόγραμμα σπουδών αποτελείται από δραστηριότητες που το άτομο θα χρειαστεί με σκοπό να ζήσει, να δουλέψει, και να δημιουργήσει όσο το δυνατόν πιο λειτουργικά στην κοινωνία του. Μερικοί από τους στόχους είναι δραστηριότητες όπως η πληρωμή ενός λογαριασμού, το γεύμα σε ένα εστιατόριο, η διατήρηση μιας θέσης εργασίας, τα ψώνια, η περιποίηση του προσωπικού χώρου

κλπ. Το πρόγραμμα στο οποίο πλέκεται ένας μαθητής δεν είναι μια κατηγορηματική απόφαση. Η απόφαση για ένα ατομικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα (ΑΕΠ) είναι εσφαλμένη όταν μία ομάδα στόχων ή μία κατηγορία-με γνώμονα τη θέση υιοθετείται για όλους τους μαθητές με μία δεδομένη δυσκολία ή ένα αντιληπτό επίπεδο λειτουργικότητας. Τυπικά, όταν επικρατούν τέτοιες πρακτικές, το ΑΕΠ ούτε δίνει οδηγίες ούτε οδηγεί στην απόκτηση δεξιοτήτων ζωής που είναι σχετικές με το παρόν ή το μέλλον του μαθητή. Κανένα «κονσερβοποιημένο» πρόγραμμα εκπαίδευσης δεν ταιριάζει σε όλους τους μαθητές με αυτισμό. Κανένα «κονσερβοποιημένο» πρόγραμμα εκπαίδευσης ή τυποποιημένη-συγκεκριμένη τοποθέτηση δεν ταιριάζει σε όλους τους μαθητές αφού ξεκινάει με το λανθασμένο σκεπτικό ότι όλοι οι άνθρωποι με αυτισμό οποίοι εκλαμβάνονται ως λειτουργικοί σε παρόμοιο επίπεδο. Είναι αλήθεια πως δε θα διαλέξουν όλοι οι μαθητές οι οποίοι έχουν πιο σοβαρούς γνωστικούς περιορισμούς το ίδιο μονοπάτι στην ενήλικη ζωή. Ό,τι μαθαίνουν οι μαθητές στο σχολείο θα πρέπει να αντανάκλα σε αυτή την ποικιλομορφία των προτιμήσεων.

Εξ' ορισμού, τα άτομα εντός του αυτιστικού φάσματος έχουν μία περιορισμένη γκάμα δεξιοτήτων. Για εκείνους που έχουν δυσκολία στο να μάθουν, αυτό το σύνολο μπορεί να δείχνει ακόμα πιο περιορισμένο. Ένας καλός τρόπος για να ξεκινήσει η συζήτηση για το τι να διδάξετε έναν μαθητή, είναι να δουλέψετε με την οικογένεια και το άτομο για να προσδιοριστούν οι δραστηριότητες καθημερινής ζωής στις οποίες το άτομο θα είναι αναμενόμενο να εμπλακεί. Για παράδειγμα, η οικογένεια και ο μαθητής μπορεί να επιθυμούν τη συμμετοχή στα ψώνια στο σούπερ μάρκετ. Η δουλειά της εκπαιδευτικής ομάδας είναι να προσδιορίσει όλες τις δεξιότητες που θα χρειαστεί

Πιθανές επιλογές περιλαμβάνουν:

- * Την κοπή κουπονιών
- * Τη δημιουργία μιας λίστας με τα πράγματα που χρειάζεται
- * Τον προσδιορισμό των ετικετών των τροφίμων
- * Το κατάλληλο σπρώξιμο του καροτσιού
- * Ο χαιρετισμός φίλων ή γνωστών
- * Η εκκίνηση ενός αιτήματος για βοήθεια για τον εντοπισμό ενός αντικειμένου
- * Η παραγγελία προϊόντος από τον αντίστοιχο πάγκο
- * Η ταύτιση των κουπονιών με τις επιλεγμένες συσκευασίες τροφίμων
- * Η πληρωμή των προϊόντων

Ως δάσκαλος μιας τάξης, η πρόκληση είναι να διδάξετε τις δεξιότητες καθημερινής ζωής μιας κοινωνίας μέσα στο σχολικό πλαίσιο. Ένας δάσκαλος του δημοτικού ή του γυμνασίου, θα μπορούσε να γράψει τους ακόλουθους στόχους για να διασφαλίσει ότι οι μαθητές με σοβαρές δυσκολίες θα μάθουν αυτές τις δεξιότητες μέσα στο γενικό εκπαιδευτικό Πλαίσιο:

- ⇒ Κατά τη διάρκεια του μεσημεριανού στο εστιατόριο του σχολείου, η Μαρία θα ζητήσει δύο συγκεκριμένα φαγητά χρησιμοποιώντας τον πίνακα επικοινωνίας κατά τη διάρκεια των 4 εκ των 5 ημερών.
- ⇒ Κατά τη διάρκεια των καλλιτεχνικών, ο Βασίλης θα κόβει τα κουπόνια από την τοπική εφημερίδα για 15 λεπτά μια φορά την εβδομάδα.
- ⇒ Κατά τη διάρκεια των μαθηματικών, η Ελίνα θα υπολογίσει το ποσό που χρειάζεται για 10 συγκεκριμένα είδη τροφίμων χρησιμοποιώντας την στρατηγική του επόμενου ευρώ με ακρίβεια 90%.
- ⇒ Κατά τη διάρκεια του διαλείμματος, ο Πέτρος θα χαιρετάει δύο συμμαθητές του στο διάδρομο κάθε εβδομάδα δείχνοντας «Γεια σου, τι κάνεις;» στον πίνακα επικοινωνίας του.
- ⇒ Ο Γιώργος θα βρει 5 λέξεις οι οποίες θα αφορούν σε προϊόντα του σούπερ μάρκετ δύο φορές την εβδομάδα κατά τη διάρκεια του μαθήματος γραφής.
- ⇒ Όταν ο μαθητής φτάσει στο λύκειο η διδασκαλία θα πρέπει να συμβαίνει όλο και περισσότερο εντός πραγματικού πλαισίου. Αν τα ψώνια στο σούπερ μάρκετ είναι η επιθυμητή δραστηριότητα, τότε ο μαθητής θα πρέπει να μάθει εντός ενός σούπερ μάρκετ. Η διδασκαλία μαθητών ώστε να ψωνίζουν τρόφιμα σε μια εικονική αίθουσα σούπερ μάρκετ εντός της τάξης σπάνια τους προετοιμάζει για τα ψώνια σε ένα πραγματικό σούπερ μάρκετ. Οι μαθητές με αυτισμό τείνουν να μαθαίνουν τα ερεθίσματα που συμβαίνουν σε συγκεκριμένο πλαίσιο. Δεν μπορούν εύκολα να γενικεύσουν τις κατακτημένες δεξιότητες σε σημαντικά διαφορετικά πλαίσια. Οι μαθητές μπορούν επίσης να

γίνουν εξαρτώμενοι από τους ενήλικους που τους συνοδεύουν και τους αντιλαμβάνονται ως μέρος των καθηκόντων που έμαθαν, στις αλληλουχίες των γεγονότων οι οποίες χαρακτηρίζουν εικονικές καταστάσεις και άλλους παράγοντες που εμποδίζουν την προσπάθειά τους να γενικεύσουν δεξιότητες από τις «σκηνοθετημένες» καταστάσεις σε αυτές της πραγματικής ζωής. Η «επιστράτευση» συνομηλίκων οι οποίοι μπορούν να επιδείξουν μοντέλα κατάλληλης συμπεριφοράς και να καθοδηγήσουν άτομα με αυτισμό ώστε να μάθουν τις κατάλληλες δεξιότητες σε φυσικά πλαίσια είναι συχνά χρήσιμη στη μείωση της εξάρτησης και στην προώθηση της αυτενέργειας, της αυτοπεποίθησης και της μεγαλύτερης ευελιξίας στις νέες προκλήσεις που προκύπτουν.

Για μαθητές οι οποίοι μπορεί να έχουν μεγαλύτερη δυσκολία στη μάθηση, οι ακόλουθες προτάσεις μπορεί να είναι χρήσιμο να εξεταστούν:

- ⇒ Εκπαιδεύστε προσωπικό! Εκτός από τα εργαστήρια, τα συνέδρια ή τα άλλα εκπαιδευτικά γεγονότα, υπάρχει ένα πλήθος πληροφοριών σχετικά με τον αυτισμό. Οι πληροφορίες σχετικά με το τι και το πως να διδάξετε μαθητές οι οποίοι έχουν σοβαρές δυσκολίες είναι επίσης χρήσιμες. Τα βιβλία τα οποία έχουν γραφτεί από εκείνους που έχουν αυτισμό μπορούν να παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες σε εκείνους που έχουν μεγαλύτερες δυσκολίες στο να επικοινωνήσουν.
- ⇒ Συνεργαστείτε στενά με τους γονείς ώστε οι δεξιότητες που εξασκούνται στο σχολικό πλαίσιο να μπορούν να εξασκηθούν και στην κοινότητα με τα μέλη της οικογένειας.
- ⇒ Χρησιμοποιήστε μια ομαδική προσέγγιση για να σιγουρευτείτε ότι οι επικοινωνιακές και οι αισθητηριακές ανάγκες αυτών των μαθητών αντιμετωπίζονται με τρόπους οι οποίοι είναι φυσικοί σε περιβάλλοντα που συχνάζει ο μαθητής.
- ⇒ Αφιερώστε χρόνο για να διδάξετε την κάθε δεξιότητα. Οι μαθητές μπορεί να χρειάζονται επαναλαμβανόμενες ευκαιρίες για να μάθουν και να ασκήσουν μια δεξιότητα. Ακόμα και όταν μια δεξιότητα δείχνει κατεκτημένη, οι μαθητές χρειάζονται να την εξασκούν κατά καιρούς. Είναι επίσης αξιωματικό ότι σημαντικά μεγαλύτερη έμφαση δίνεται στο τι είναι να κάνει ένας μαθητής, παρά σε αυτό που δε θα κάνει. Τονίστε το θετικό. Θυμηθείτε ότι η επιτυχία γεννά επιτυχία. Η εστίαση στην αποτυχία αποφέρει ματαιότητα και μελλοντική αποφυγή.
- ⇒ Προσδιορίστε τον τύπο των βοηθημάτων που τα άτομα θα χρειαστούν, και μην τα αφαιρέσετε όταν μια δοκιμασία κατακτηθεί. Αν ένας μαθητής χρειάζεται οπτικά βοηθήματα για να μάθει κάτι, μπορεί να χρειάζεται πάντα οπτικά βοηθήματα που σχετίζονται με αυ-

τό. Αν οι μαθητές χρειάζονται ένα οπτικό πρόγραμμα αλληλουχίας για τη δραστηριότητα, μην το απομακρύνετε όταν η δραστηριότητα επιτευχθεί.

- ⇒ Μπορεί να είναι δύσκολο να εμπλέξετε στις δραστηριότητες μαθητές για παρατεταμένες χρονικές περιόδους. Να είστε προετοιμασμένοι να μεταφέρετε τις δραστηριότητες και να παρέχετε τόσο εύκολες όσο και δύσκολες δοκιμασίες έτσι ώστε ο μαθητής να προκαλείται ενώ βιώνει την επιτυχία. Μια τυπική μέρα θα πρέπει να περιλαμβάνει σημαντικά περισσότερες ευκαιρίες εκτέλεσης εύκολων δοκιμασιών οι οποίες προάγουν την ασφάλεια από το να εμπλέκεται σε νέες και προκλητικές δοκιμασίες.
- ⇒ Εφοδιάστε τους μαθητές με ξεκάθαρες πληροφορίες για την ώρα έναρξης και ολοκλήρωσης μιας δραστηριότητας και τις προσδοκίες της δοκιμασίας. Αποφύγετε να λάβετε μέρος και/ή να επαναλάβετε μια δοκιμασία την οποία ο μαθητής αντιλαμβάνεται ως ολοκληρωμένη. Αν χρειάζεται επιπρόσθετη εξάσκηση, παρεμβάλετε την κατά τη διάρκεια της μέρας αντί να απαιτήσετε διαδοχικές δοκιμαστικές επαναλήψεις.
- ⇒ Ενσωματώστε την επικοινωνία σε όλες τις πτυχές της σχολικής μέρας. Σιγουρευτείτε ότι οι μαθητές που δεν έχουν λεκτική επικοινωνία έχουν εναλλακτικά συστήματα επικοινωνίας τα οποία είναι άμεσα διαθέσιμα κατά τη διάρκεια της μέρας. Οι επικοινωνιακές συσκευές πρέπει επίσης να περιέχουν σχετικά μηνύματα για μαθητές. Για παράδειγμα, η εικόνα της τουαλέτας κατά πάσα πιθανότητα δεν θα είναι τόσο παρακινητική σε μια εικόνα που απεικονίζει την ανάγκη του μαθητή για χρόνο που θέλει να μείνει μόνος του.
- ⇒ Αν ένας μαθητής επιδιόεται σε μια δύσκολη συμπεριφορά, προβείτε σε λεπτομερή εκτίμηση για να προσδιορίσετε γιατί συμβαίνει αυτή η συμπεριφορά. Χρησιμοποιήστε τις θετικές συμπεριφοριστικές προεγγίσεις οι οποίες εστιάζουν στη διδασκαλία των μαθητών σε εναλλακτικούς τρόπους ανταπόκρισης σε δύσκολες καταστάσεις.
- ⇒ Αφιερώστε χρόνο για να διδάξετε βασικές δεξιότητες σε χώρους και ώρες που οι δεξιότητες χρειάζονται. Για παράδειγμα, αφιερώστε χρόνο για να διδάξετε τους μαθητές να φορούν τα μπουφάν τους όταν είναι η ώρα να βγουν έξω. Αποφύγετε την τάση να κάνετε βασικές δραστηριότητες διαβίωσης για τους μαθητές ενώ βιάζεστε να πάτε σε λιγότερο σημαντικές δεξιότητες. Γενικά, αποφύγετε να κάνετε για το μαθητή αυτό που μπορεί να μάθει να κάνει για τον εαυτό του.

Όλοι οι μαθητές μπορούν να μάθουν. Ως εκπαιδευτικοί και ως μέλη οικογένειας, είναι δουλειά μας να διασφαλίσουμε ότι το περιβάλλον που ευνοεί τη μάθηση παρέχεται και ότι ο πολύτιμος χρόνος του μαθητή χρησιμοποιείται συνετά. Αυτό ισχύει ανεξάρτητα από το επίπεδο λειτουργικότητας του μαθητή.

ΠΗΓΗ:

www.autismsupportnetwork.com

Η ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΦΗΒΟΥ...

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: Βρες τη σωστή απάντηση στο κάθε αίνιγμα και αντιστοίχισέ την!

Κοκκινόξανθο, παχύ μυρουδιά ζαλιστική.

Ποιά λέξη αρχίζει από Φ και έχει ένα μόνο γράμμα;

Πέφτει στο κρεβάτι του με φορεμένα τα παπούτσια του.

Ποιά θάλασσα έχει στη μέση γη;

Άκου το και που είναι το στα δέντρα τριγυρίζει.

- Ο αέρας
- Μέλι
- Άλογο
- Φάκελος
- Η Μεσόγειος

ΟΙ ΜΙΚΡΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ

Θέματα Γενικού Ενδιαφέροντος

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Τα Χριστούγεννα πέρασα ωραία, είπα τα κάλαντα. Ο Άγιος Βασίλης μου έφερε το παιχνίδι TWISTER, πήγα στη θεία μου και κάναμε ένα πάρτυ και στο τέλος κόψαμε την βασιλόπιτα.

Αλέξανδρος, Α. 7 ετών

Μου έχει φέρει ο Άι-Βασίλης ένα μπλόκ ζωγραφικής ritates. Τα Χριστούγεννα Έχω πάει βόλτες. Έχω πάει καρουζέλ, καφενείο, Πεντέλη. Έχω πάει στο τραμπολίνο και στο καρουσέλ.

Μιγκέλ, 8 ετών

Ο Άγιος Βασίλης μου έφερε ένα ρολόι με απόλυτες συντεταγμένες που δεν πρέπει να μάθετε. Και τα Χριστούγεννα πέρασα φανταστικά και τώρα θα πώ με λόγια τι έκανα την παραμονή των Χριστουγέννων,

Παναγιώτης, 8 ετών

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ

Τα αυτοκίνητα για να δουλέψουν χρειάζονται καύσιμα π.χ. βενζίνη, πετρέλαιο και μαζούτ. Ένας βασικός παράγοντας από τον οποίο εξαρτάται η καλή και οικονομική λειτουργία μίας μηχανής είναι η σχέση συμπίεσης, η οποία πάντοτε αναφέρεται στα βιβλία του κατασκευαστή σε κάθε αυτοκίνητο. Ως σχέση συ-

μπίσεως ορίζουμε το λόγο όγκων μεταξύ των χωμάτων του κυλίνδρου, της κεφαλής, του κυλίνδρου και του πιστονιού.

Άλλος παράγοντας που επηρεάζει τον κινητήρα απόδοσης είναι η τάση της βενζίνης. Στα χτυπήματα, πυράκια, είναι ο χαρακτηριστικός ήχος που ακούγεται όταν η μηχανή υπερφορτίζεται π.χ. όταν καίει την βενζίνη.

Διάφορες μάρκες:

Alfa romeo, Audi, BMW, Chrysler, Citroen, Daiwo, Daihatsu, Fiat, Ford, Honda, Hundai, Isuzu, Jacuar, Kia, Landa, Lancia, Land rover, LDN, Mazda, Mercedes, Mitsubissi, Nissan, Opel, Peso, Reno, Rover, Saab, Seat, Skoda, Suzuki, Toyota, Voxnagen, Volvo, Yugo

Το αυτοκίνητο είναι για να εξυπηρετεί τον άνθρωπο για τις δουλειές. Είναι χρήσιμο να πηγαίνουμε ταξίδια, να φορτώνουμε τις αποσκευές, να μην τα κουβαλάνε οι άνθρωποι στα χέρια τους. Για τις μακρινές δουλειές χρειάζονται το αυτοκίνητο χωρίς να πληρώνουν διάφορες συγκοινωνίες και το αυτοκίνητο είναι ο δικός σου φίλος..

(συνέχεια του άρθρου στο επόμενο τεύχος)

Παναγιώτης, 15,5 ετών
'Μαχμιλιάνος'

ΠΩΣ ΠΑΙΖΕΤΑΙ ΤΟ UNO

1. Πρώτα ανακατεύουμε τις κάρτες
2. Μετά μοιράζουμε 7 κάρτες στους άλλους παίκτες
3. Βάζουμε 1 κάρτα στο κενό
4. Δεν κλέβουμε τη σειρά του άλλου
5. Όποιος έχει μια κάρτα και πει υπο και την ρίξει είναι ο νικητής

Αλέξανδρος, Α

Η ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΦΗΒΟΥ...

ΟΙ ΜΙΚΡΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ (ΣΥΝΕΧΕΙΑ)

Καλλιτεχνικά

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ Σ. ΚΑΖΑΝΤΖΙΔΗ (Β' ΜΕΡΟΣ)

Το τραγούδι «Μαντουμπαλα» είχε ξεπεράσει τις 10.000.000 πωλήσεις. Το 1957 γνωρίζει τη Μαρινέλλα σε κάποιο εστιατόριο. Στις 7/05/1964 παντρεύονται. Το 1965 αποφασίζει να αποχωρήσει από τα νυχτερινά κέντρα για τους μπράβους και νονούς της νύχτας. Το 1969 αποχωρεί από το τραγούδι και θα είχε αναλάβει εκτροφή βατράχων και το ούζο «Υπάρχω». Αλλά τα κατεστημένα δεν τον αφήνουν...

(συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Χρήστος, 11 ετών

AFROJACK

Ο Nick de Wall γνωστός ως AfroJack είναι μουσικός παραγωγός και συνθέτης. Κατάγεται από την Ολλανδία και είναι 25 χρονών. Όλα ξεκίνησαν το 2006 που κυκλοφόρησε το πρώτο του τραγούδι. Το 2009 μίξαρε το "Moobah" και έτσι έγινε πιο γνωστός. Το 2010-2011 έφτιαξε με τον Pitbull και τον Ne-yo το "Give me Everything" το οποίο βραβεύθηκε ως το καλύτερο Dance τραγούδι και ο AfroJack βραβεύθηκε ως ο καλύτερος Dutch καλλιτέχνης της Χρονιάς από τα EMA - MTV. Το 2011 έφτιαξε το «Can't stop me» με τους Sermanology όπου έγινε το καλύτερο Dance τραγούδι της δεκαετί-

ας. Από την πλευρά του DJ-ing έχει παίξει σε πολλά κλαμπ και στα Φεστιβάλ Tomorrowland, Ultra Music, WMC, κτλ. Εγώ τον πρωτοάκουσα το 2010 και από τότε τον θαυμάζω επειδή έχει πολύ καλό Electro style. Μάλιστα επικοινωνώ μαζί του μέσω Email και με ενημερώνει για τα καινούργια του τραγούδια. Περιμένω το τραγούδι "Rocker" το οποίο πιστεύω ότι θα κάνει περισσότερες πωλήσεις από το "Can't stop me".

Λευτέρης, Α' Γυμνασίου

Εκπαιδευτικά

ΓΙΑ ΟΣΑ ΠΑΙΔΙΑ ΔΥΣΚΟΛΕΥΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ!!!

Όλα τα παιδιά έχουν μαθήματα. Κάποιες φορές έχουν πιο λίγα και κάποιες άλλες φορές έχουν πιο πολλά. Κάποια παιδιά δυσκολεύονται να κάνουν τα μαθήματα τους. Όταν είναι και πολλά δυσκολεύονται ακόμα πιο πολύ. Εμένα μου αρέσουν τα μαθήματα αλλά όταν δυσκολεύομαι δεν μου αρέσουν καθόλου. Όταν δυσκολεύομαι ζητώ βοήθεια από όποιον μπορεί να με βοηθήσει. Όταν έχω βοήθεια τα μαθήματα γίνονται πιο εύκολα. Όποια παιδιά έχουν δυσκολίες να ρωτάνε αυτούς που μπορούν να τους βοηθήσουν έτσι τα μαθήματα θα γίνονται πιο εύκολα!!!

Θωμάς ετών 9

Προσεγγιση

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

Αλεξάνδρου Στράτος
Βουρλιόγκα Βασιλική
Κοκμοτός Παναγιώτης
Μαρτίνης Γιάννης
Σαμοίλης Γιώργος
Επιμέλεια: Μάντη Ειρήνη

ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΗΚΑΝ:

Αλεξάνδρου Στράτος
Γκόλτσιου Κωνσταντίνα
Μάντη Ειρήνη
Τσακίρη Μάρθα
Αλέξανδρος, 7,5 ετών
Μιγκέλ, 8 ετών
Παναγιώτης, 8 ετών

Παναγιώτης, 15,5 ετών
Χρήστος, 11 ετών
Λευτέρης, 13 ετών
Θωμάς, 9 ετών